

TISZZAVIDÉK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Égész évre 8 korona. Fél évre 4 korona. Negyed évre 2 korona. Egyes szám ára 16 fillér.

Megjelen minden vasárnap reggel.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket jutányos áráért vesz fel a kiadóhivatal.

Felelős szerkesztő: Horváth Mátyás.

Kiadó: L. Tóth István.

Laptulajdonos: Szilber János.

SZERKESZTŐSÉG:

Csongrád, Templom-utca 95. sz. hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

KIADÓHIVATAL:

Csongrád, Magtár-utca 41. sz. hová az előfizetések hirdetmények intézendők.

Osztrák magyarok.

Vajjon kik ők és merre van hazájuk?

Büchler Márton rabbi, Holló Adolf községi jegyző, Fekete Lajos mészáros, Eder János polgári iskolai tanár és Herke Ferencz gőzmalom tulajdonos, különben telivér osztrák fináncz, ki még abból is gunyt úz, ha valaki nemzeti hagyományaihoz hiven, zsinoros magyar ruhát visel, mert az ő lelke köcsög kalapban és hátul gombolós bugyogóban született és azt tartja hazafias dolognak, ha a törvényhatósági közgyűlésen a főispán kedvéért megszavazhatja, hogy a magyar fiuk, mint egy éves önkéntesek német nyelven köteleztessenek letenni a tiszti vizsgát, vagy ha nem tudnak németül, szolgáljanak egy év helyett kettőt és hordjanak még a magyar zsandárok is sárga fekete kardbojtot, mert az ilyen sárga-fekete lelkű osztrák magyaroknak ebbe gyönyörködik a lelke, nem pedig a zsinoros magyar ruhában.

Ezeknek az osztrák magyaroknak a legutóbbi közgyűlésen volt bátorsága, helyesebben mondva pirulási képtelensége, hogy nyiltan rászavaztak azoknak az állami iskoláknak további fönntartására, melyek rövid két év alatt is a leggonoszabb osztrák szellem meleg ágyainak bizonyultak. Tehát három zsidó és két keresztény, kiknek sárga-fekete vér folyik ereikben, képezik Csongrádon azt az osztrák pártot, kik késznek mutatják magukat a királyi tanácsos, no meg híres antiszemita főispánunknak kedvéért iskoláinkban a magyar szellemet leköpní és megtaposni, mert amit ezek az osztrák magyarok a közgyűlésen maguk viseletével műveltek, se többet, se kevesebbet nem jelent.

Nem tudjuk büszke-e a zsidóság eme tagjainak, különösen pedig lelkészének, ezen hazaellenes viselkedésére: de minket megdöbent és szégyenérzettel tölt el, hogy Csongrád városának, habár csak bevándorolt polgáraiban is, idáig sülyedhetett a hazafiúi érület hiánya. A királyi tanácsos és vezérkara nem mert nyiltan lándzsát törni, azon hazafiatlan, magyarán mondva: hazaellenes állapotok mellett, melyekből kifolyólag az állami iskolák összes növendékei és tanítói nem ülték meg márczius 15-ét, mint a magyar szabadság ünnepét, sőt az isteni szolgálaton sem vettek részt, bár arra egyenesen meghívta őket az egyházi elől-

jároság; hanem megünnepelték december 2-át, mint az osztrák császár trónralépésének ötvenedik évfordulóját, mely a magyar alkotmány vérbefojtását jelentette és április 11-ét a magyar szabadság ünnepének kigunyolására: és ime ezek a dárdások a legvakmerőbb szemérmertlenséggel a porondra állanak és szavazataikkal egy egész nagy közönség előtt bizonyttják, hogy nekik ez a magyar haza ellen való tüntetés tetszik, azt ők az állami iskolák takarójában továbbra is fönntartani akarják.

Másutt lehetlenné tennék s megszöktetnék az ilyen elemeket, a hazafiúi érületnek pedig azt az arczulcsapását, hogy egy hazaáruló osztrák katonatiszt ünneplésére magyar századokat és honvédséget vezényeltek ki a henczi-szoborhoz, véres forradalommal torolnák meg: a mi bárányszelidsgü népünknek pedig még csak egy abczúgja sem volt ezekre az osztrák magyarokra s tán még azt is szó nélkül elttúrné, ha „Fibel“-t tanitanának államosított népiskoláinkban a magyar ABCés könyv helyett és Ágrám = Zágráb, Erlau = Eger, Ódenburg = Sopron, Pressburg = Pozsony, stb. ékes német neveken tanulnák ismerni gyermekeik a magyar városokat; mert volt idő az ötvenes években, mikor így tanulták.

A nemzeti szellem ezen elkorcsosulása ellen emeljük fel tehát szavunkat, mikor a nyilvánosság előtt megbélyegezzük amaz osztrák magyarokat, kiknek ideálja az osztrák kétféjü sas, kik gunyt üznek a zsinoros magyar ruhából, jóllehet, a király is abban van ábrázolva a közgyűlés termében. Meg kell szégyenitenünk az ilyen osztrák magyarokat és kerülni kell a velük való nyilvános érintkezést, mert az ilyen fekete-sárga elvű osztrák magyarok rosszabbak a bélpoklosoknál.

Nekünk nem ötven krajczáros osztrák magyarokra van szükségünk; hanem hazafiakra, kiknek lelkéhez oda van forrva a magyar haza eszméje, és a magyar nép szeretete. Hazafiakra van szüksége a magyar hazának, kik nem Bécsbe járnak bálványt imádni a két fejű sashoz; hanem a kik tudatával bírnak ama kötelességeiknek, hogy mit kíván tőlük a magyar nép vezérszerepe és a magyar haza fönntartására?

Ösmerjük jól ama sötét idöket, mikor magyar vezette a németet és elmentek Bécsbe osztrák strimflit meg

csatos czipőt csókolni a fekete-sárga lelkű magyarok; de ezeket az idöket nem engedjük a magyar nép adófilléreire még egyszer életre varázsolni és nem tőrünk meg sem állami, sem más czégér alatt oly iskolát, melyben nem a magyar hazafiság szent evangéliumát: hanem a korrupció gyűlöletes tanait hirdetik fekete-sárga szellemben.

Azok az osztrák-magyarok pedig, kiknek nem tetszik a magyar szellemű iskola és a zsinoros ruha, vándoroljanak ki, míg ép a bőrük, Ausztriába, a hol tárt karokkal fogadják és jutalomban részesítik az árulókat és oszlopot emelnek emléküknök. Csongrádon azonban, legyenek róla meggyőződve, nem lesz talajuk az osztrák-magyaroknak, mert felgyújtjuk iskoláinkban a serdülő ifjuság sziveiben a hazafiság lobogó lángjait, hogy elperzseljék és a közmegvetésnek adják át az osztrák-magyarokat, kik hazájuk ellen emelik fel szentségtörő kezeiket.

Legyen azért jelszavunk:

Le a fekete-sárga lelkű osztrák-magyarokkal!

Éljen a hazafias nemzeti iskola!

== Polgári leányiskola. A királyi tanácsos és dárdásai minden áron agyon akarják boldogítani a maguk érdekében ezt a jó csongrádi népet. Judás Apostol ugyan nem adta el különben Krisztus urunkat, mint a hogy ők eladták az államosítási szerződésben a hatalomnak a csongrádi népet, mert abban a szerződésben, államosított iskoláinkat illetőleg folyton folyvást csak arról van szó, hogy mi a terhe és kötelessége a csongrádi népnek? Az állam ellenben, a rendelkezési jogot kivéve, mindentől pilátus módjára ki mossa kezeit: ennek daczára jindittatva érzik magukat a királyi tanácsos és dárdásai, hogy a nép terhére sutyomban Polgári leányiskolát állítsanak néhány pártjokbeli kabátos ember érdekében, jóllehet az kizárólag az állam terhet képezti az államosítási szerződés szerint. Kimódolták ugyanis mikor még, az ellenzék kizárásával, a közgyűlést uralták, hogy engedelmet kérnek a minisztertől, hogy a Polgári leányiskolát melynek föllállítására csak hat év mulva kötelezte, ők a város népének terhére már most szeptember elején megnyithassák. Természetes, hogy a miniszter megeugedte, boldond is lett volna, ha meg nem engedi, mikor ő helyette a nép fizeti a föllítási költségeit s azonnal folyová teszi a közsög azon 1500 frt évi hozzájárulást, melyet csak hat év mulva lenne köteles folyósítani, mikor a miniszter, tárájának terhére, nem Polgári leány iskolát föllállítani köteles. Valóban jó

kis üzlet volna ez, hat év alatt kilenczezer forintot jogtalanul kivenni a 116/o községi pótdadóval leterhelt csongrádinép zsebéből csupán azért, hogy egypár kabátos ne legyen kénytelen vidéken taníttatni serdülő leányait, a Polgári fiiskolai tanítók pedig újabb fizetés emelésben részesüljenek! De az csak még kezdete volna a jogtalan terheknek; mert a Polgári leányiskola elhelyezése a Polgári fiiskola mellé, a Komjáti főle tanítói lakba tervezetik, mely még ideiglenes helyiségnek sem alkalmas. Azt tehát fel kellene építeni, a mi megint hozna egy kis borra valót. Így szoktak a királyi tanácsos és dárásai kezdeni minden költséget kicsinyben és befejezik nagyban, hogy kinőhesse belőle magát egy-egy bolt vagy vendéglő. Aztán milyen gyönyörű stikli utján akarják mindezt megvalósítani! A gondnokság augusztus 29-én hozakodik elő a fölállítás kérdésével, hogy az előjáróságot bevégzett tények elé állítsa s e tárgy többé a közgyűlés elé ne kerülhessen. Az iskolaszéket pedig már előre megválasztották az állami gondnokság tagjaiból, kik mindannyian a királyi tanácsos belső titkos tanácsába tartoznak és be vannak avatva az ördög konyhájának titkaiba. Csak arra az egyre nem számítottak, hogy ezen szépen kieszt stikkel szemben lesz elég esze és ereje a csongrádi adófizető népnek a maga jogos érdekeinek megvédelmezésére. A legközelebbi közgyűlés ugyanis foglalkozni fog ezen csempészkedéssel önálló indítvány alakjában és bizonyára leveszi azt a napi rendről. Az ördög konyhájában tehát ez uttal hijába főztek, mert kozmás lett az ételük és aligha meg nem csömörlik tőle a királyi tanácsos.

— **Elégtételt kérünk?** A helybeli pákulicz lap példátlanul durván és nevetlen hangon ront mai számának első cikkében Ludrovai Tóth István községi főbíró ur személye ellen, a miért a keddi közgyűlés berekesztése után, felelősségre vonta Herke Ferencz községi képviselőt amaz otromba tettéért, hogy őt zsinoros magyar ruhája miatt, a gyűlés folyamán, Hegyi Antal beszéde alatt kigunyolta a kalapját a gyűlésterem közepén fejére csapta. És dühtől megveszedve kiált föl: *Ezért elégtételt kérünk!* Nem kisebb elégtételt kér pedig, minthogy a vármegye azonnal csapja el Ludrovai Tóth Istvánt, mert hiszen annak idején, ugymond Forgó Imre II. bíróval sokkal kisebb ok miatt elcsapták. Igen elcsapták, amiért a város írópapirosából nem adott a főszolgabírónak annyit, a mennyit akart. Hát hiszen tudjuk hogy a mióta megválasztották Ludrovai Tóth Istvánt községi főbírónak, erélye igazságszeretete, és kitartása által vörös posztó lett a Csongrádi Lap szemében. Nincsen egyetlen száma, melyben a legdurvább támadásokkal ne halmozná el a főbíró ur személyét. S mikor ezen körök fegyveres elégtétel elő szólítatnak, kibuvót keresnek és meghátrálnak a leggyávabb és legnyomorultabb módon s aztán ok ordítanak elégtételért, ha féktelenkedéseik megtorlásban részesülnek; mert a hatalmi féktelenkedést ők privilégiumuknak tekintik. Am próbálják meg, ha tetszik erőszakkal elnyomni a mi hazafiui tevékenységünket, meglátják és tapasztalni fogják, hogy még csak azután fog kitörni az a levegő tisztító, félelmes vihar, mely az ördög konyhájának főszakácsát Csongrádról dárásaival együtt elsöpri. Legyen a minek lenni kell! Elvein-

kért és népünkért meghalunk, ha szükséges de a demagogokat kiknek garázdaságai miatt már életünk sem biztos nem engedjük legszentebb hazafiui érzelmeink fölött tomlolni.

Rendkívüli közgyűlés.

Rendkívüli közgyűlése volt augusztus 29-én vagyis az elmúlt kedden, dél előtt 9 óraker városunk képviselő testületének, melyet roppant érdeklődés mellett Ludrovai-Tóth István községi főbíró ur, a képviselő testület üdvözlésével nyitott meg.

Két tárgy volt, a mi különösen érdekelte a közönséget a tárgysorozat folyamán és pedig az 1-ső pont alatt az egyházi ünnepek alkalmával szokásos üdvölvéseknek a városháza előtti téren való engedélyezése iránti intézkedés, amint az ősidőktől fogva szokásban volt, de a mit most a mostani főszolgabíró, idegbetegségéből kifolyólag megtiltott. A 4-ik pont alatt pedig a csongrádi iskolák államosítása iránt kötött szerződés bemutatása volt.

Az első ponton hamar átesett a közgyűlés mert minden vita nélkül, egyhangulag elfogadta ezen határozati javaslatot, hogy megkeresi az illetékes hatóságot, vagyis a főszolgabírót, hogy ne gáncoskodjék ezen ősi szokás ellen, mely soha senkinek semmiféle kárt, vagy balesetet nem okozott. Ha mégis sértené kegyes füleit a mozsarak zugása, méltóztassék azokat e rövid időre gyapottal betömni úgy mint Sohlya Gyula szokta, mert az fölötte illetlen és így megtérhetetlen dolog, hogy a magyarok királyának ünneplésére a trágyás udvarban legyen kénytelen tarackoltatni az előjáróság.

Ép így vita nélkül fogadta el a közgyűlés második pont alatt a fogyasztási adók bérletének fölmondása iránt előterjesztett határozati javaslatot is, mivel egyezkedésre csupán 200 szőlős-gazda jelentkezett és így nem találta biztosítva a közgyűlés a 18 ezer frtnyi bérösszeget. Közadókából fedezni pedig azt nem lehet. Mindazáltal a felmondás nem azt jelenti, hogy újabb bérletre ne jelentkezzenek a község, hanem hogy érdeke e felmondás által kellőképp megvéddessenek.

Következett a hajóhid ügye, melynek kapcsán az elnöklő főbíró számadatokkal sorolta fel, hogy mire fordította a lelépett előjáróság a nagy réti kisajátításokból befolyt 105 ezer 427 frtot és e számadatokból megtudtuk, hogy ezen kisajátítási összegből 25 ezer 569 frt 70 krajczár fordított a hajóhid létesítésére, a többi pedig Artéri kirovás és egyéb függő terhek törlesztésére költetett el. A hajóhid ezen 25 ezer forintot kívül azonban, 1300 frt kivételével, e nyelte még a hid összes bevételeit is így benne van kerek szám: 31 ezer forintban. A hidkezelést illetőleg a közgyűlés azon határozatot hozta, hogy az továbbra is az előjáróság kezében hagyassék, mert nagy réti birtokosság szervezve nincsen és a mezőrendőri törvény értelmében testületé nem is szervezkehet. Mindazáltal, hogy az érdeklőség tájékozást nyerhessen a tett intézkedésekről és kézen fekvő adatokról, utasította az előjáróságot, hogy a ma délalótt tartandó birtokossági értekezletnek ezekről jelentést tegyen.

A legfontosabb tárgy az iskolák államosításának ügye volt, melyre nézve Holló Adolf, majd Ludrovai Tóth József jegyzők terjesztették elő a vonatkozó szerződéseket. Ennek megtörténte után pedig Hegyi Antal plebános emelkedett fel szólásra és egy nagy hatású, rögtönzött, hazafias beszédben mutatta ki a bemutatott szerződés tarthatatlan voltát a város és a népnevelés érdekeire nézve.

Alkalmat veszünk magunknak, hogy ezt a hazafiui melegségtől áthatott beszédet, melyhez hasonló csak ritkán van alkalmunk a közgyűlés termében hallani, olvasóinkkal egész terjedelmében megismeressük, mert sora szívből jött és szívhez szól, azért érdemes a megszívlelésre. Itt tehát csupán annak megemlítésére szorítkozunk, hogy a beszéd három főpontba foglalta az államo-

sítási szerződés ellen érveit és az első pontban azt bizonyította megzáfolyhatlan adatokkal, hogy a szerződés mélyen sérti községünk anyagi érdekeit és jogait, mert az iskola fentartási és új építkezési kötelezettségek mellett, 10% iskola adóval terheli meg az adó fizető közönséget, holott az iskolai törvény értelmében csak 5% volna köteles a község ahhoz járulni. Azonkívül a község viseli a fűtés összes költségeit és 30 tanító után fizet fejenként 12 frt állami nyugdíj járulékot, valamint a tanoncok után fejenként 25 kr. nyugdíjpótlékot felvételi díj fejében.

Még sérelmesebb azonban a polgári iskolák államosítása, melyeknek fentartásához a község évi 1500 frttal járul, az állam pedig a maga járulékát a szülőkkel fizetteti, a mennyiben fejenként tíz forint tandíjjal szed a szülőktől, mi 150 tanuló után 1500 frtot tesz ki. Ennek dacára az állam ezen polgári iskolát hat osztályra ki nem egészítette, mint a hogy kötelezte magát az államosítási szerződésben. De ha valamikor eszébe jut kiegészíteni, akkor abból újabb terhek hárulnak a községre, mert az új osztályok a mostani polgáriskolai épületben el nem helyezhetők s így új építkezés válik szükségessé. Mi alól a község, tekintve az állami építkezések költséges voltát, 50—60 ezer forintot alól ki nem buvik.

Ezen rengeteg iskolai terhekért pedig, melyek teljes kiskorúságra süllyeszti a községet, csupán azt kapja kárpótlás fejében a község, hogy az állam fizeti a tanítókat, mint a hogy az államosítás előtt is fizette, és a két jegyző: Sohlya és Holló, mint a királyi tanácsos dárásai, bent ülnek az állami gondnokságban.

A második rész pedig azt bizonyítja kézzel fogható adatokkal, hogy az államosítás óta mélyen alászállott a iskoláink vallás-erkölcsi színvonala; mert az állam a szerződés értelmében nem gondoskodott hitoktatók alkalmazásáról: hanem a hitoktatók tartását, az egyházmegyei hatóság útján, az itteni plebánosra és káplányaira akarta átátharítani. A hitoktatás ezen elhanyagolása mellett a tanoncok sem a szent misén sem a nyilvános körmenetekben meg nem jelennek, mint a hogy szokás volt annak előtte. Sőt a keresztény szokások annyira kihaó félben vannak, hogy a gyermeket megbüntetik, ha a tanterembe lépéskor káth. módon köszön.

A harmadik részben pedig azt foglalja hogy hazafiui szempontból valóságos osztrák szellemet terjesztenek ezen államosított iskolák, amennyiben márczius 15-én, mint a magyar szabadság ünnepén, meghívásra sem jelentek meg a tanítók és tanoncok a templomban, hogy a magyar haza boldogságáért és felvirágzásáért imádkozzanak: hanem megünnepelték decz. 2-án az osztrák császár trónra léptének ötvenedik évfordulóját, mely a magyar alkotmány vérbefojtását jelenti és április 11-dikének, nyilvánvaló kigunyolása.

Végre pedig rámutatott a beszéd arra, mint akarják a polgári leányiskolát a nép terhére jogtalanul becsempészni, holott az az államnak szerződésben elvállalt kötelessége. És hogy mennyire károsítják a polgári fiiskolák a szülőket és tanoncokat szellemileg és anyagilag, mikor nem nyújtják azt a képességet, hogy a tanoncok más középiskolai intézetekben akadálytalanul folytathatnák tanulmányaikat.

Mindezekből aztán úgy a képviselő testület, mint a hallgató közönség levonta azt a kimaradhatatlan következtetést, hogy föl kell mondani haladéktalanul ezt a veszedelmes államosítási szerződést, hogy szabad kezet nyerhessen a község iskoláiban a vallás-erkölcsi, hazafias szellem visszaállítására és a négy osztályú polgári fiiskolának algymnásiumá leendő átalakítására.

A beszéd végén fokozódó hazafias hév és lelkesedés annyira áthatotta a közgyűlés tagjait, hogy az elnöklő főbíró felhívására kész lett volna a közgyűlés egyhangulag határozattá emelni az előterjesztett indítványt, mert az elien párton sem találkozott senki, ki szembe mert volna szállni az indokolás adataival: Hegyi Antal azonban

hozhatnék föl, megbüntetik a kath. gyermeket, ha a tanterembe lépéskor kath. módon köszön. Egyik fiatal tanító pedig fehér vasárnap azért inzultálta nyilvánosan a község lelkészét, mert tanonczeit az első gyónáskor készületleneknek találta és hivatalosan átírt az igazgatóságához a hiány pótlása végett.

Kérdezek tehát mindenkit, aki lelkesedéssel és szeretettel csügg Csongrád népének jövőjén, szabad-e népünk patriárkális erkölcsének és vallásos hitének ezen elfajulását megtűrünk? és nem kell-e ezen veszedelmes irány föltartóztatására minden tőlünk telhető eszközzel közre munkálnunk?

Az igazság érdekében azonban tartozom annak kijelentésével, hogy tudomásom szerint ezer forintot ajánlott fel a közoktatásügyi miniszter az egyházmegyei kormányának két hitelemzői állás szervezésére. De mert ezen összeg e célra elégtelen, az egyházmegyei kormány közvetítésével a hitoktatók eltartását és fizetését az itteni lelkészekre akarta áthárítani. A megboldogult főpásztor ugyanis leírt a plebánoshoz, hogy harmadik segédlelkész helyett tartson el egy hitelemzőt az állami iskolák számára. A másik számára pedig, mert csak egy plebánosra és három káplánra van lakás a plebánián, lakást illetőleg gondoskodjék a plebános, fizetés tekintetében pedig osszák meg vele jövedelmeiket a káplánok.

Kérdezem tehát tisztelt közgyűlés, hogy miként jut ilyen szerencséhez az a csongrádi plebános, kit pártérdekből kirekesztett a miniszter az iskolák felügyeleti jogából? És hogyan jutnak ahhoz a káplánok, hogy jól megérdemelt keresményükből ők fizessék a hitelemzőt az állami iskolák számára? És mi jogon jut végre Csongrád kath. népe abba a helyzetbe, hogy egy segédlelkész működéséről, a melyre pedig a kath. nép rohamos szaporodásánál fogva égető szükség van, az állam kedvéért lemondjon?

Gondolatnak is bizarr, tisztelt közgyűlés, hogy ily módon kísérelje meg az állam a hitoktatási kérdést a csongrádi elemi iskolákban megoldani s így természetes, ha arra az érdekelt lelkészek tiltakozással feleltek.

Nyugszik tehát ez a kérdés, tehát megoldatlanul az államosítási szerződés nagyobb dicsőségére, mert mint kimutattam, ez a szerződés csak a községet kötelezi: de az államot nem.

III. És ha ennyi sérelmet rejt magában az államosítási szerződés népünk anyagi és vallás-erkölcsi érdekeit tekintve, mit szólnak hazafiúi érzelmeink sérelmeiről, mikor minden érdekeink közt ezeket sérti az államosítás legérzékenyebben, de egyszersmind legkegyetlenebbül is?

Tények, még pedig szomorú hazafiatlan tények bizonyítják tisztelt közgyűlés, hogy népnevelési rendszerünkben a legkihívóbb sárga-fekete osztrák szellem kapott lábra, mely föladatainak és dicsőségének tekintti, ha a hatalom kedvéért nemzeti érzelmeink ellen tüntethet. Emlékeztetem a tisztelt közgyűlést, a jelen évi márczius 15-ére, mikor közös akaráttal és lelkesedéssel

ünnepeztük a magyar szabadság nagy napját és egy szívvel lélekkel siettünk az Ur templomába, megköszönni a magyarok Istenének, hogy a magyar hazát és alkotmányt számunkra mind- eddig megtartotta. Mindenki ott volt, a ki mozogni birt és érző magyar szívet hordott keblében, csak a tantestület és a tanuló ifjuság tüntetett ezen alkotmányos nagy ünnepünk ellen távollétével, bár arra az egyházi előjáróságtól hivatalos meghívót kapott. Mindenkinek volt egy-egy hő fohásza és imája a magyar hazáért és a magyar királyért, csak annak a tantestületnek nem volt, mely a magyar haza virágait neveli és annak a serdülő ifjuságnak sem volt, mely a magyar haza reménységét képezi.

Oh ők más ünnepeket szoktak megülni! Eljöttek ők december 2-án a templomba, bár nem volt hivatalos mise az osztrák császár tronraléptének ötven éves jubileumának öröme, mely a magyar alkotmány vérbe fojtását jelenti, bár az osztrákoknak nem jutott eszébe a magyar király koronázásának 25 éves jubileumát megülni. Valamint megünnepezték április 11-ét is tüntetésképpen a márczius 15-iki szabadság ünnepe ellen, bár a bolondok hónapjának 11-ik napját csak félkegyelmű osztrák-magyaroknak juthat eszébe márczius 15-ikének tartatni.

Tisztelt közgyűlés! A legnagyobb hazafiúi felindulással kérdezem, szabad-e egy államiságára csak valamit is adó népek ilyen jelenségeket megtűrni? Szabad-e megengedni, hogy egy tősgyökeres magyar város fiatalágát magyar tanerők ily gyalázatos osztrák szellemben neveljék?

A szegényérzet lángja futja el arcomat, hogy ilyesmi egy tiszavidéki nagy város különben romlatlan magyar érzelmű népével megeshet; mert nagy idők tanulságai bizonyítják, tisztelt közgyűlés, hogy ennek a hazának nem az ágyuk és a szuronyok, sem a Bécs felé kacsintgató nagy urak, hanem maga a nép, romlatlan magyar volt védbástyája és fentartó oszlopa. De hogy teljesítse a nép jövőre ezen haza fentartó feladatát, ha államosított iskoláink, a leggonoszabb módon, céltudatosan megrontják hazafias szellemét?

Én büszke vagyok rá, hogy mint a szegény nép gyermeke magyarnak születtem és leüthetik, ha tetszik, fejemet, lehuzhatják rólam ezt a papi köntöst is, de nincs erő és hatalom, mely szívből a magyar érzelmeiket kitépje. Ezért küzdök és harcolok minden téren és minden rendelkezésemre álló eszközzel ama gonosz rendszer ellen, mely a magyar népet ilyen osztrák szellemű neveléssel ősi hitéből, patriárkális erkölcséből és hazafiságából akarja kiforgatni. És felhívom a tisztelt közgyűlést hazafiasan érző tagjait, hogy ha kedves előttük a magyar haza, ez a darab föld, melyet őseink vére annyiszor áztatott, ellenségei legyenek mind annak, a mi népünkben a magyar gondolkodást, a magyar érzést és a magyar hazafiságot leronthatná.

Indítványozom ennél fogva, hogy az államosítási szerződést, mely ennyi rossz-

nak lett szülő anyjává, a tisztelt közgyűlés haladéktalanul mondja fel.

Szükségünk van e felmondásra még azért is, mert polgári iskolánk rendeltetésének meg nem felel. Nyílt titok ugyanis, hogy ezen iskolák a tanerők elégtelenségénél fogva tanoncainak nem képesek annyi képzettséget nyújtani, hogy tanulmányaikat más középintézetekben akadálytalanul folytathatják: hanem többnyire elbuknak a felvételi vizsgálatokon és annak következtében egy-két évre visszavettednek. Mi által a tanoncok és szülők erkölcsileg és anyagiilag érzékenyen károsodnak, mit egy feladatával tisztában levő képviselő testületnek megtűrni nem szabad.

Nekünk tisztelt közgyűlés négy osztályu algimnáziumra van szükségünk, mert az az idő, mikor a polgári iskola előkészítő csarnokul szolgált a Csongrádról azóta elhúrozott praeparandiához, elmúlt örökre. S miként Czegléden már bekövetkezett, Csongrádon is be fog következni a polgári iskolák gimnáziummá leendő átalakítása.

Ezt célozza, ehhez akar a tisztelt közgyűlésnek szabad kezét biztosítani az én szerény indítványom, azért a legmelegebb hazafiúi szeretettel ajánlom azt elfogadásra.

Az átkos idők gyümölcse.

Volt idő, mikor Csongrádon olyan emberek uralták a helyzetet s játszottak vezerszerepet, kik a község bizalmát ideig-óráig kieroszakolták s a hol csak alkalmuk nyílt iparkodtak önző érdekeiknek érvényt szerezni a közérdek rovására; úgy hogy e szegény város községe áldozatul esett a *szákmány és konczlesőknek* s meg az unokáik is viselni fogják annak következményeit. Sok megpróbáltatás után végre értelmes közönségünk öntudatára ébredt, megtisztította magát a sok *salaktól, a veszedelmes ragadozó állatoktól* s az illetőket azon megérdemelt sorsukra kárhóztatta, mely minden önértetes emberre a legnagyobb csapás lehet, a *gyűlölettel* párosult *megvetés*. De mit is érdemelnének mást az illetők, midőn a belejük helyezett bizalommal oly galádul viszáltak s e szegény népek jutalmul a koldusbotot nyomták kezébe.

Valóban borzadály tölt el bennünket, midőn a multak szomorú gyümölcsei szegény jó népünket a tönk szélére sodorták s a bűnös kezek, melyek közreműködtek a helyzetnek ilyenképeni megteremtésében nem hogy méltó bünhődésben részesültek volna, de a közvélemény meghamisítása mellett, avatatlan kezek közreműködése folytán, még jutalomban is részesültek.

A község tehát csak saját érdekében cselekszik, ha az elkövetett megbocsájtathatlan bűnökért lépten-nyomon üldözi azokat, kik helyzetét ily súlyossá és elviselhetlenné tették. Sőt oda kell törekedni, hogy a legmagasabb körök figyelmét is felhívjuk az előállott következmények kutforrásaira, hogy kézzelfogható adatokkal be is tudjuk igazolni, hogy mennyire félre lettek vezetve, midőn egyes kiváltságoknak a közügyek terén állítólag szerzett, de semmi pozitív eredménnyel nem igazolható érdemeikért még királyi tanácsosi címet is adományozott.

Igaz, hogy az illetőnek eddigi közszereplése után sem közvetve, sem közvetlenül anyagi haszna nem volt, mert másutakon biztosította anyagi érdekeinek hathatós előmozdítását. Nem volt a kedvező helyzetnél fogva arra utalva, hogy a közprédán osztózzék azokkal, kiknek a helyzetet arra megteremtette. Soha életében senkivel egyenes, őszinte nem volt, mindig a *kótszinű* szerepét játszotta s mások háta mögé rejtőzve teremtette meg a mostani politikai

okulván a gyakorlatba vett ama szokáson hogy a legüdvösebb közgyűlési határozatokat is fölebbezéssel szokás Csongrádon megakasztani, névszerű szavazást kér annak kimondásával, hogy a határozat csak birtokon kívül fölebbezhető.

Ennek folytán az elnöklő bíró föltette a kérdést, hogy a kik az indítványt elfogadják *igen*-nel, a kik pedig el nem fogadják *nem*-mel szavazzanak. Mire név szerinti szavazással 22 szóval 5 ellenében, tehát 17 szótöbbséggel a közgyűlés Hegyi Antal indítványát határozottá emelte. **Nemmel** szavaztak Buchler Márton, Holló Adolf, Fekete Lajos, Eder János és Herke Ferencz, kiknek érdemeit első cikünk méltatja. Többen azonban az oszlopos pákuliczok közül is tartozkodtak a szavazástól és néma szemlézői maradtak azon hazafias türetésnek, melynek mását csak a községi képviselő választás és tisztujtás napjain éreztük.

A még hatralevő tárgyakon a közgyűlés gyorsan és hamar átesett.

A tárgysorozat hatodik pontja alatt ugyanis helyt adott ifj. Hatvani Ferencz azon kérelmének, hogy a husárosok, régi helyükön a Pannónia szállnda előtt árulhassanak és utasította az előjáróságot, hogy azt a saját hatáskörében hajtsa végre.

A 7 pontnál Szöke László ezámisztnek megadta az általa kért nyolcz napi szabadság időt és elfogadta a 8-ik pont alatt Horváth Mátyásnak a Kossuth-szobor ünnepélyes leleplezése iránt tett azon állítványát hogy arra Kossuth Ferencz is kéressék föl és az ünnepély akkora tűzessék ki, mikor Kossuth Ferencz le jöhet. Melyet Hegyi Antal avval bővített ki, hogy ez a leleplezés hazafias, nemzeti ünnepély legyen minden párt színezet nélkül s annak a programját az előjáróság Kossuth Ferencz nyilatkozatával együtt terjeszse a közgyűlés elé.

Erre a közgyűlés delelőtt tizenegy óra tájon Ludrovai Tóth István főbíró zajos elteretése közt véget ért.

Csak az volt nagy kár, hogy maga a királyi tanácsos főszakács nem volt jelen a közgyűlésen, kadd hallgatta volna végig azt az érdemlett kritikát, melyet műve felett Hegyi Antal plebános mondott. Mert hiszen a népnek minden jogtalan megterhelése jogainak elkobzása, s a nép bajnokainak üldöztetése ott készül nála az ördög konyháján. Ő volt, a ki Gajáryt a csongrádi népre erőszakolta, még Kossuth Ferencz párthívéinek szuronyokkal utját állotta. Ezt a főszakácsot tehát várja megérdemlett sorsa, bármikor teszi be lábát a közgyűlésbe.

Hegyi Antal

csongrádi plebános beszéde
az iskolák államotitása ügyében

— Rögönözte a képviselő testület 1899. évi
aug. 29-én tartott ülésében. —

Tisztelt képviselő testület!

Akkor is végtelen károsaknak tartottam a felolvasott államotitási szerződéseket Csongrád község anyagi, vallás-erkölcsi és hazafiúi érdekeire nézve, mikor két év előtt ezen szerződések első izben fordultak meg a közgyűlés előtt. S ma még inkább károsaknak és tarthatatlanoknak látom, mert két évi tapasztalás bizonyítja, hogy mindazon aggodalmak tényleg bekövetkeztek, melyeknek két év előtt, az államotitási szerződések tárgyalása alkalmával, kifejezést adtam.

I. Mélyen sérti a keresztül vitt államotitás a község anyagi érdekeit, mert az államotitási szerződésnél fogva teljesen díjtalanul átengedte a község az összes tanintézeteket, tanítói lakokat, mellékhelyiségeket és egyéb belsőségeket az állam használatába. Azontul kötelezte magát, hogy a belvárosi iskolát átalakíttatja és iskolát épít, a meny nyit csak az állam követel. Miudezek-

nek tetejébe pedig elvállalta, minden körülírás, vagy megszorítás nélkül, a fentartási és tisztogatási költségeket, sőt a fűtést, a fűtő anyag beszerzését, fölvtágtását és kezelését is. S mintha mindez nem lett volna elég teher az adózók vállain, bár a törvény kötelezőségekre csak öt százalékos iskola adót ír elő, ő tiz százalékos iskolaadó fizetésére kötelezte magát, természetesen az adófizető polgárok terhére. Sőt, a mi hallatlan, még azt a képtelenséget is elvállalta, hogy az államotitott községi tanítók után, fejenként 12 forintjával, ő fizeti a nyugdíj járulékot az állam számára. S kész összegben megváltja a 15 krajczáros nyugdíjpótlékot és 25 krajczáros beiratási díját, mit a tanoncoknak kellene fizetni.

Hát kérdem, tisztelt közgyűlés, micsoda államotitás az ilyen, a hol az adófizető polgárok, törvény ellenére, ily iszonyu és jogtalan terhekkal rakatnak meg egész az összeroskadásig? És hogy jut ahhoz Csongrád közönsége, hogy az **állami tanítók** után ő fizeti az **állami** nyugdíjjárulékot és pótlékot? Sőt annak daczára, hogy ő viseli az összes fentartási és építkezési költségeket, mint iskola fentartó a saját iskoláiban, ugyancsak az állam javára, még 25 krajczáros beiratási díjat fizet a saját tanoncjai után?

En ezt magában véve is nagy képtelenségnek tartom . . .

(Herke Ferencz képviselő közbe szözlött, hogy nem az. Mire a szónok így folytatta szavait)

Ha a tisztelt képviselő ur nem osztja az én nézeteimet, ha majd beszédemet befejezem, szabadságában és jogában áll, ha bírja, állításaimat megczáfolni. Beszédem alatt azonban annyival inkább kérem szives béketürését, mert előre is bizonyos vagyok benne, hogy nem lesz e közgyűlésben senki, a ki állításaimat adatokkal volna képes megczáfolni.

Ezen akaratlan kitérés után, tisztelt közgyűlés, fölveszem beszédem fonalát és azt állitom, hogy még inkább kitünik iskoláink államotitásának anyagi érdekeinkre vonatkozó sérelmes volta, ha a polgári fiúiskola államotitását tekintjük.

Ezen négy osztály föntartásához 1500 frt évi járulékkal köteles a község szerződésszerűleg járulni, az állam a maga részéről szinte ugyan annyival járulna: de tényleg nem járul; mert a tanoncoktól fejenként 10 frtnyi tandíjat szedet, a mi 150 tanuló után 1500 frtot tesz ki és így nyilvánvaló, hogy az állama maga hozzájárulását tulajdonkép a szülőkkel fizeteti. Hát én kérdem minden elfogulatlan ítélőt, szabad-e a maga érdekei iránt érzékkel bíró községnek csak egy pillanatig is megtérni, hogy az állam a maga céljaira, egy jogerős szerződés ellenében, így zsarolja ki a szülöket? Mert hiszen napnál világosabb, hogy a szerződésben szó sincs arról, hogy az államotitás által feljogosíttatnék az állam ilyen tandíjszedésre.

De ezzel még nincs a sérelem kimerítve. — A szerződés szerint kötelesege volna az államnak hat osztályra kiegészíteni ezen iskolát, mert hiszen épen az volt egyik kitűzött célja ezen államotitásnak, hogy a községnek hat

osztályu, teljes polgári iskolája legyen. Hanem a kik a szerződést megkötötték, e pontnál sem birtak érzékkel a község érdekeinek megvédésére; mert a szerződés csupán annyit mond, hogy az állam szükség szerint köteles a meglevő négy osztályt hat osztályra kiegészíteni s így az állam, ha a maga érdekében soha sem látja szükségesnek ezen kiegészítést, sohasem tatozik ezen kiegészítést végrehajtani. Ha pedig valamikor mégis végrehajtja, abból a község adófizető polgárait okvetlenül új terhek hárulnak.

Ugyanis az államotitási szerződésben ki van kötve, hogy ezen polgári fiúiskola helyiségeiről a község köteles gondoskodni. De világos, hogy a mostani helyiség a föllállítandó két osztályt nem lesz képes befogadni, nevelési szempontból pedig szinte tühretetlen, hogy a serdültebb koru polgári iskolás fiuk az elemi iskolás tanoncokkal egy udvaron legyenek. Be fog tehát hamarosan következni azon idő, mikor a községnek, a fönlálló államotitási szerződés értelmében, új hajlékról kell a polgári iskola részére gondoskodnia. E kötelezettsége alól pedig, tekintve az állami építkezések költséges voltát, ötven-hatvan ezer forint alól előre láthatólag ki nem buvik.

Mivel tehát az államotitási szerződés csak azt szabja meg és folyton csak azt hangoztatja, a mivel a község tartozik és e kötelesegek közé olyan pontok is becsusztak, melyek a községre beláthatatlan következményü terheket szabnak, ellenben az államot mintegy kibujtatja elvállalt kötelezettségei alól; világos, hogy ezen szerződés mélyen sérti Csongrád községének és adófizető polgárainak érdekeit és azt anyagi tönkrejutás nélkül föntartani nem lehet.

De még inkább megbizonyosodik az államotitási szerződések sérelmes volta, ha az államotitás vallás-erkölcsi szomorú következményeit tekintjük. A szerződés értelmében ugyanis az állam vállalta magára a hitoktatásról való gondoskodást. A valóság pedig tényleg úgy áll, hogy a kath. hitoktatásról senki sehogysem gondoskodik; mert a helybeli lelkészek az államotitás által az iskolákból egyszerűen kidobattak, elanynyira, hogy ily népes hitközség lelkésze, jól lehet a tanoncok 98 százaléka katolikus és csak két százaléka más vallásu, a gondnokságban még csak helyet sem foglal. A segédlelkészekről pedig a község, azt a csekély járandóságot, mit nekik a hitoktatásért fizetett, jogosan megvonta, mert hiszen a hitoktatásról az állam kötelesege gondoskodni.

Az igaz ugyan, hogy az alkalmazott állami tanítók ideiglenesen kötelesek tanítani a hittant, de mi köszönet lehet benne, mikor arra az egyházmegyei főhatóságtól nincs is fölhatalmaztatásuk, az ellenörzés pedig teljesen hiányzik.

Innét magyarázható az a mély vallás-erkölcsi sülyedés, mely az államotitás óta iskoláink szellemében mutatkozik. Annak előtte legalább nyári időben hetenként kétszer tanítók vezetése alatt részt vettek a tanoncok az isteni szolgálaton és a nyilvános körmeneteken. Ma mind ennek vége nem csak, de mint névszerű szomorú példákat

helyzetet. Mindig voltak alkalmas emberei, kiket céljainak fel tudott használni a kik helyette cselekedtek s k o r h a d t szellemnek érvényt szereztek, de elmondhatjuk nyugodt lelkiismerettel, hogy összes állapottaink megmetelyezése ő tőle származik.

Ily körülmények között, ha magukba szállnának, a királyi tanácsos urral egyetemben s az elért eredmény erkölcsi értékéből le tudnák vonni azt a következtetéseket, hogy összes szereplésük a közügyre oly csapás, hogy annál nagyobb csak Isten büntetése lehetett volna e szegény sokat szenvedett közönségre. S ha lelkiismeretes önértetes férfi lenne a kir. tanácsos ur, ugy azt kellett volna mondania, hogy amennyiben semmi tényeim által nem szolgáltam a közügy terén arra, hogy a nem várt s saját képzeletemet is fölülmuló kintüntetésben részesüljek, azt az adományozónak azzal a megjegyzéssel kellett volna visszaadnia, hogy tettem léptem, nyomon a közönség átka kíséri s én arra valóban érdemtelen vagyok. De a hiúság sokkal inkább erőt vesz rajta, mintsem a való igazságot beismerné, már pedig olyan czímet viselni, melyre valaki magát érdemessé nem tette s mely ellen maga a közvélemény emeli fel tiltakozó szavát, sokkal nagyobb szégyen a bünt viselni, mintha tetteivel rászolgált volna arra és azt vissza utasította volna.

De ezek a jó urak, nem hogy vissza vonulnának, de minduntalan megjelennek a porondon s a helyett, hogy átkos bűneik tudatában meghuznák magukat, félszeg kihívó modoruk által próbálkoznak kísérletezni, hogy hátha a szerencse csillaga újból kedvezne nekik.

Folyó hó 29-én tartott rendkívüli közgyűlésen is megjelent egy igen jól ismert alak Herke Ferke ur személyében, kinek összes tényei és legfőbb érdemei abban összpontosulnak, hogy a véletlen közbejátszásának köszönheti, azt a szerencsés helyzetet, melyben annyira bele tudta magát élni.

A közgyűlés folyama alatt, midőn Hegyi Antal képviselő ur az iskolák államosítására vonatkozó szerződések felolvasása után rámutatott azon hiányokra, melyek a szerződésből hiányoznak s kézzel fogható adatokkal igazolta, hogy a városra abból mily anyagi károsodás háramlik, folyton éretlen közbeszólásaival iparkodott oda hatni, hogy Hegyi képviselő urat előadása közben zavarja. De meg is kapta a magáét, mert nevezett képviselő ur jól tudta, hogy honnan fúj a szél s megjegyezte, hogy közbeszóló ur éretlenségével foglalkozni ezuttal nem akar, de szívesen veszi, ha az általa felhozott érveket képes lesz megcáfolni s az ellenkezőjét bebizonyítani; de ugy hiszi, hogy az illető vajmi csekély talentum arra, hogy azt csak meg is kísérelje. Mindenki azon meggyőződésben volt, hogy Herke Ferke ur felülmulhatlan szónoki képességéhez fog folyamodni s meggyőző érvekkel s kellő hévvel, tönkre fogja silányítani a Hegyi Antal képviselő ur előadásait. Azonban a legnagyobb bámulatra Herke Ferke ur ülve maradt s még csak meg sem kísérelte a személyes kérdésben való felszólalását sem. Örült, hogy olyan olesón megszabadult a fenyegetett veszélytől. A megjelent képviselőket nemkülönben a hallgatóságot is annyira maga után ragadtatta Hegyi Antal képviselő ur hazafias és eszmékben gazdag lendülettel előadott nagyszabású beszéde, hogy önkénytelen mindenkinek a szó gördült le ajkáról, hogy éljen Hegyi Antal!

A bíró ur is annyira a hatása alatt volt az elmondott beszédnek, hogy tetézte a lelkesedést azon kijelentése által, hogy mindenben osztja az előadó képviselő ur nézetét s örül ha a fennálló szerződések felbontatnak az állammal, mert megszabadulunk azon fenyegető veszélytől, hogy gyermekeink nem lesznek osztrák szellemben nevelve, azon iskolákban, melyek fentartásához a város oly horribilis összeggel járul. Ezen kijelentésére a bíró urnak, Herke ur ez az ide szakadt osztrák fináncz, kinek összes hazafiasa onnan datálódik, hogy a Kárpátonokon átkelve a bizonytalanságban ide tévelyedett s a kényszer helyzetnél fogva, megtanult magyarul, „hogy nem a zsinóros ruha alatt dobog a magyar szív” mire Tóth István bíró ur azt vágta vissza egész jogosan, „hogy nem is olyan bevándorolt s a

magyarokat csak híreből ismert lengyel ivadékból található az fel.”

Voltaképen azonban nem vagyunk tisztában azzal, hogy honnan is származik ez az ur? Mert, hogy Árpád vezérlete alatt bejött szittyia magyarok névjegyzékében ősei nem voltak ismeretesek, az bizonyos, s valóban azt kell feltételezni, hogy a Herke név, valami álnév lehet, vagy önmagától vedlett azzá s inkább lehető, hogy eredete valami bevándorolt közsőrüstől származik, mert még mindig testi fogyatkozásban szenved, ha elemibe van és szónoki hévvel beszél, különösen pedig, ha nyomatékka akar valamit kifejezésre juttatni.

A közgyűlés berekesztése után, mint aki dolgát a legjobban végezte magasan szárnyuló gondolatai, melyeket utól érni nem bír s rendszerint cserben hagyók oly szórakoztató tettek, hogy megfélekedett azon kötelei tiszteletről, vagy talán illemlől, ha ugyan arról sejtelve lenne, mivel minden ember tartozik viseltetni azon hely iránt, hol a várost érdeklő ügyek lesznek tárgyalva s kanász módjára feltette azt a kalpagot, melyet egyes bizonytalan halállal kimult őseitől örökölt.

A bíró ur ezen tiszteletlen magaviseletért a kellő rendre utasításban részesíti, mire szegény feje nyakastul annyira ragadtatta magát, hogy oly kihívó magatartást tanusított, hogy ha idő előtt a bíró ur a jelen voltak figyelmét fel nem hívja talán még tettelegességre is vetemedik; de bezeg mikor körül kapták s megérdemlett sorában akarták részesíteni ugyancsak hebegte ám a lengyel miatyánkot, míg végre lapunk felelős szerkesztője meg nem könyörült rajta, daczára, hogy őt minden ok nélkül folyton üldözte, sőt jövőjétől legnagyobb mérvben ő fosztotta meg.

Tisztelt vele egyhuron levő elbarátai! ezek után csak annyit jelentünk ki, hogy Őök megásták maguknak azt a vermet, melyből feltámadásuk még akkor is bizonytalanul, midőn általános hitünk szerint a megholtak is újra kelnek.

UJDONSÁGOK.

— **Két Mária-ünnep.** A Boldogságos Szűz tiszteletére két egyházi ünnep lesz a hét folyamán. Pénteken Kisasszonynapja a Bold. Szűz kegyelem teljes születésének emlékére a jövő vasárnap pedig Mária neve napja. A Bold. Szűz születésére nézve érdemes megjegyezni hogy az a názárethi kisdéd hajlék melyben a Szent Szűz született és jegyeseivel, szent Józseffel és szent fiával, az Ur Jézussal ált és lakott, jelenleg közép Olaszország keleti partjain, Loreto városában tiszteltetik. Mikor ugyanis a törökök, a kereszties hadjárók után a szent földet újra elfoglalták és Názárethben lerombolták az anyagi köszöntés templomát melyben a szentház őriztetett, az angyalok csudálatos módon elhozták a szent hajlékot a magyar tengerpart mellékére és Fiume fölött a tartsatói halomra helyezték 1291. május 10-én. De három év múlva, vagyis 1294. decz. 10-én éjjel ismét eltűnt és másnap reggel Olaszország keleti partjain, a loretoi halmon jelent meg. Helyét azonban itt háromszor is vátoztatta. Először egy erdő közepén jelent meg, mely Laureto nevű hajadon tulajdonát képezte és hihetőleg innét vette az új Názáreth a Loreto, vagy Lauretum nevet. De itt a rablók kifosztogatták a szent házhoz menő jámbor zarándokokat. Azért innét csakhamar áthelyeztetett, a recanati országot közelében, egy tisztás helyre mely Rinaldo István és Simon testvérek tulajdonát képezte. Ezek meg folyton azon czívdottak, hogy melyiküké legyen a sok ajándék, melyeket a zarándokok a szent ház tiszteletére összehordtak? E miatt a szent ház harmadszorra a recanati országot közelébe tetetett, a hol aztán véglegesen megnyugodott. 1468-tól 1538-ig pompás főtemplomot emeltek a római pápák a szent ház fölé, melynek főkupója alatt nyugszik a szent ház minden alap nélkül, a pusztá földön, gyönyörű fehér márvány burkolattal kerítve, melynek keleti fala képezi a templom főoltárát. Nevezetes a dologban, hogy a Názárethből áthozott ódon falakat, melyeknek alapjai Názárethben maig is láthatók, eddig sikertelenül próbálták új tá-

masztékokkal megerősíteni; mert elváltak tőlük minden új építkezés. Maga a fehér márványburkolat is ugy van a szent házra rá építve, hogy a márvány falak és a szent ház názárethi mészkőből készült falai közt körös-körül 130 milliméternyi hézag van. Tehát a szent házat kizárólag az Isten ereje és a kereszténység kegyelele őrzi és tartja fön az utókor számára. — Mária nevenapját pedig IX. Imre pápa azon fényes győzelem emlékére rendelte, melyet az egyesült keresztény hadak, 1683 szept. 12-én, Szobilszki János lengyel király és Lotharingi Károly főherczeg vezérlete alatt, a török sereg fölött, Bécs falainál arattak. Mely győzelem előhírnöke volt a török iga alol Magyarország 1686. szept. 2-án történt fölszabadulásának. Ezen ünnephez különben azon kiváltság van kötve, hogy a kik e napon vagy a rákövetkező napok alatt töredelmesen gyónnak és áldoznak s a római pápa szándékára imádkoznak a keresztény anyaszentegyház fölmagasztalásáért, az eretneksegek kiirtásáért és a keresztény fejedelmek közt való békességért, teljes bucsuban részesülnek, melyeket esedésképen a purgatoriumi lelkekért is föllehet ajánlani.

— **Aprószegek.** A pákulicz lap böles Salamonya, ki a lap mai számának első czikkét a legékesebb kanász stílusban megírta, kistütötte czikke folyamán, hogy Ludrovai Tóth István, községi főbíró ur csak azért hord zsinóros magyar ruhát, és azért oly lelkes kitartó híve a 48-as elveknek; mert tulajdonkép ő Hegyi Antal ultramontan törekvéseinek az előmozdítója. Ime lásd kedves magyarom a bölcsesség követ! Pákulicz fölfogás szerint a ki hazája függetlenségeért és szabadságáért lelkesedik és ezen hazafiai szeretét avval is köszönheti, hogy egy elkorcsosult ivadék romlott izlése közt is megőrzi az ősi magyar viseletet, az csak egy bevádolásra és fölfüggesztésre méltó ultramontan, vagyis keresztény érzelmű hazafi. Hanem a ki mint végrehajó kezdi fölséges pályafutását mint osztrák fináncz folytatja és végre felesége és gyermekei vagyonán felkapaszkodik a liberális párt oszlopos tagjai közé és kuktája az ördög konyhájának, az aztán dicső honpolgár méltó arra, hogy befagygyazzák intó példának ez utókor számára, hogy minőnek nem kell és nem szabad lenni egy jóra való magyar polgárnak? Különben Herke Ferencz ur fenyegetődzik, hogy leszidja a gazdákat, kik hozzá mennek örölni, vagy fát venni azért, mit a keddi közgyűlésben kapott. Hát nagyon jól teszi; mert azok a gazdák kik még a történet haza ellenes tüntetések után is fölkeresik a Herke tens ur üzletét, valóban megérdemlik a leszidást. — Különben az ellenzéki érzelmű gazdák insultálása az új takarékbán is divat. Gyakorolja pedig különösebben az intézet legénykedő könyvelője, hihetőleg az igazgató engedelméből vagy tán parancsából? Tudomásul vesszük hogy ne sokáig tartson ez inzultus. — Ocsmány vádalkozások is vannak napi rendben, melyek N a g y I s t v á n es Csongrádi István nevek alatt egy lelkiismeretes, de keresztény érzelmű tisztviselő elűzését, czélozzák. A vizsgálat azonban két izben alaptalanoknak tüntette ki a gyalázatos rágalmakat. Hanem akik így bánnak felebarátuk becsületével és ekzisztenciájával, valóban megérdemlik, hogy ha kis kocsit örökölnék apjuktól, mert tisztességes polgár nem szokott, álnevek alatt, polgártársának családai ekzisztenciája ellen vakondak módra áskálódni. — Nagy baj a pákulicz körökre hogy megbukott az államosítás, mert ime egy szép liberális szappanbuborékkal kevesebb. De tudod-e kedves magyarom, ki volt az állam Csongrádon? Tergina-tanfölygelgő és Blázsik Miska, a ki államiségének tudatában per: „m e g h a g y o m” szokott az előjáróságnak irogatni. Ezért kellett ám Csongrád közönségének az iskolái fölött való rendelkezési jogról lemondani és mégis 18 ezer frt éves iskola adót fizetni. Juj! be szép is ez az államosítás?

— **Keleti J.** hirneves budapesti orthopaediai műintézet-tulajdonos IV., Koronaherczeg utca 27. szám alatti üzlethelyiségét megnagyobbította és oly fényesen, mintaszerűen rendezte be, hogy az egész monarchiában az első helyet foglalja el. Elsőrangú orvosi tekintélyek is elismerik, hogy Keleti ortho-

paediai mtintézte, — hol cs. és kir. szab. sérvkötők, mülabak, mükezek, járó- és nyújtókészületek, egyenestartók stb. mérték szerint jóállás mellett készítettnek, — a legkényesebb és legmagasabb igényeket is kielégíti.

BOZÓ MIHÁLY-nak
az öreg Baghy-féle házban 5 szobás lakása, konyha, kamra pineze, kert istállóval, folyó évi november 1-től hasznbérbe kiadó.

Magánzók,

hivatalnokok, kereskedők és iparosok,

kik **pénzt** felvenni,

ingóságot, ingatlant eladni vagy venni, bizalmas kutatásokat eszközölni akarnak, szülők, gyámok, kik leánytkaat férjhez adni, urak kik nősülni, hölgyek kik férjhez menni akarnak forduljanak bizalommal

AUGENSTEIN forgalmi irodájához

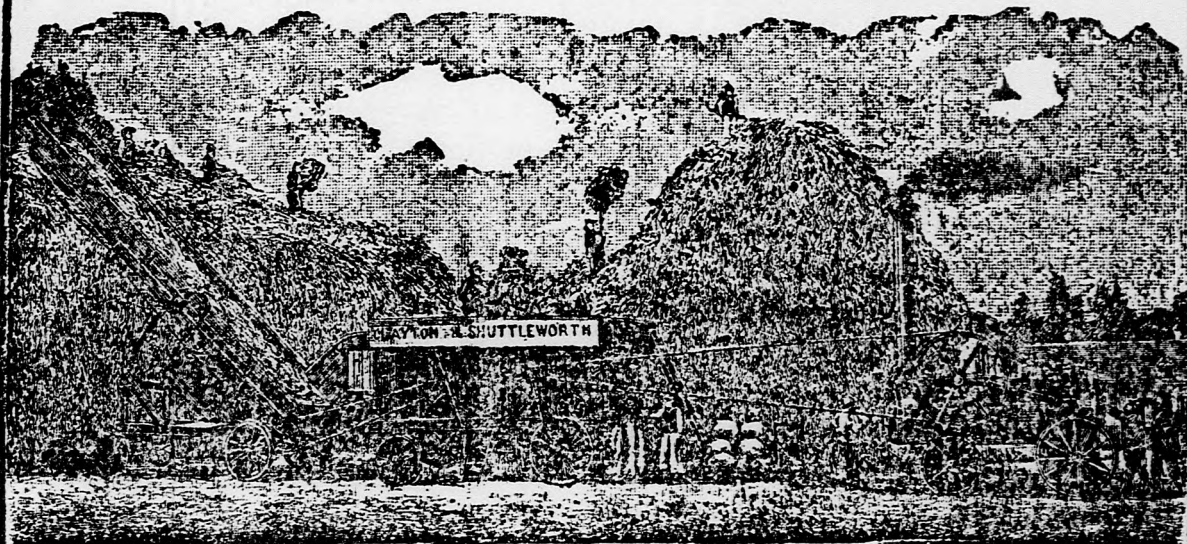
Budapest, Baross-utca 92.

Hol minden megbízás gyorsan, pontosan és lelkiismeretesen a legnagyobb titoktartás mellett lesz elintézve, hölgyeknek külön terem, megkeresésekhez 3 válasz bélyeg.

Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyárosok **Budapest** Váci-körút 63. sz.
által a legfutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gözeséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakazalozók, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

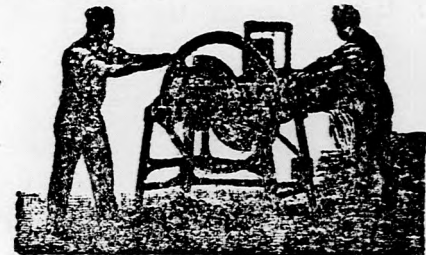
„Columbia-Drill“

legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék,

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kivételre ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

Uj és használt

iskolai tankönyvek

a polgári-,

elemi- és ipariskolák számára

az **1899—1900** iskolai tanévre

s **iskolai eszközök** nagy választékban kaphatók:

SZILBER JÁNOS könyvkereskedésében.

A nálam füzve vásáolt tankönyveket darabonként

10 krajczárjával kötöm be.